

Ба Шурои диссертациони 6D/КОА-079
назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33)

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

**ба кори диссертациони Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи
«Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»
барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси
23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ**

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисосҳо ва самтҳои илм, ки аз рӯи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи «Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки ба яке аз самтҳои сиёсати давлатӣ бахшида шудааст, ба шиносномаи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мутобиқат мекунад.

Дараҷаи наwgонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуқтаҳои илмие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Дар диссертатсияи Н.Ҷабборӣ масъалаи сиёсати гендерӣ бори нахуст дар Тоҷикистон ба таври васеъ дар доираи таҳқиқи илмҳои сиёсӣ мавриди таҳқиқи илмӣ қарор дода шудаанд. Дар он нақши ҳокимияти давлатӣ дар муайян, муқаррар, ташаққул ва татбиқи сиёсати гендерӣ мавриди арзёбӣ қарор гирифтааст. Раванди ташаққули сиёсати гендерӣ ва ҷойгоҳи он дар сиёсати дохилӣ ва муносибатҳои байналхалқии кишвар ва аҳамияти он таҳқиқ гардидааст. Дар кори илмӣ ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи сиёсати гендерӣ муайян гардида, мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои сиёсати гендерӣ ошкор шудааст. Инчунин диссертант заминаҳои амалии татбиқи сиёсати гендериро дар замони муосир таҳқиқ намуда, пояҳои асосии ташаққули сиёсати гендериро дар Тоҷикистон аз нигоҳи инкишофи таърихӣ муайян менамояд ва оид ба ташаққули муносибатҳои гендерӣ дар замони шӯравӣ ва муосир таснифоте анҷом медиҳад.

Таҳқиқи татбиқи сиёсати гендерӣ ва заминаҳои ҳуқуқии он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон яке аз унсурҳои наwgонии илмӣ баромад мекунад, зеро маҳз

муайян намудани заминаҳои ҳуқуқӣ барои таҳлили дурусти самтҳои асосии сиёсати давлатӣ дар соҳаи муносибатҳои гендерӣ зарурати хоса пайдо мекунад. Ҳамонзамон дар диссертатсия муайян намудани татбиқи ниҳодии сиёсати гендерӣ ва дурнамои рушди он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сифати наwgонии илмӣ баромад менамояд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои илмӣ диссертатсия, аз дақиқ будани маълумот, истифодаи сарчашмаҳои расмӣ, кофӣ будани ҳаҷми маводи таҳқиқотӣ, коркарди натиҷаи таҳқиқот ва ҳаҷми интишорот эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро таъмин мекунанд, иборат мебошад. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ манзур шудаанд. Дар чараёни таҳқиқоти диссертатсионӣ методҳо ва усулҳои илмӣ соҳаи илмҳои сиёсатшиносӣ истифода шуданд.

Аҳамияти илмӣ-амалӣ, назариявӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии таҳқиқоти диссертатсионӣ. Муаллифи диссертатсия ҳангоми омода намудани кори илмӣ аз сарчашмаҳои зиёди илмӣ истифода намуда, асосҳои методологӣ ва назариявии таҳқиқи сиёсати гендериро бо воситаи пойгоҳи илмиву назариявии кавӣ баррасӣ мекунад. Муаллифи диссертатсия ба масъалаҳои муносибатҳои гендерӣ, таҳқиқоти гендерӣ, ҳаракатҳои феминистӣ таваҷҷуҳ намуда, дар асоси далелҳои илмӣ аҳамияти назариявӣ ва илмӣ онҳоро ҳамчун категорияҳои илмӣ муайян мекунад. Н. Ҷабборӣ дар пажӯҳиши масъалаи объект ва предмети таҳқиқро дуруст муайян намуда, ба мақсад ва вазифаҳои таҳқиқотии ҳеш расидааст.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он аён мегардад, ки натиҷаҳои бадастоварда ва хулосаҳои пешниҳоднамудаи муаллиф чиҳати такмили минбаъдаи сиёсати гендерӣ мусоидат мекунанд. Маводи диссертатсионӣ метавонад ҳангоми таҳияи барномаҳои таълимӣ аз фанни сиёсатшиносӣ, низоъшиносӣ ва курсҳои махсус дар самти сиёсати гендерӣ истифода карда шавад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия дар ҳаҷми 181 саҳифаи матни чопӣ таълиф гардида, рӯйхати ихтисорот, муқаддима, се боб, ки 6

зербобро дар бар мегирад, аз хулоса ва рӯйхати сарчашмахову адабиёти истифодашуда иборат мебошад.

Дар муқаддима масоили таҳқиқи сиёсати гендерӣ дар ҷодаи илми сиёсии тоҷик ҳамчун масъалаи мубрами иҷтимоиву сиёсӣ баромад менамояд. Муаллифи диссертатсия сатҳи таҳқиқи мавзӯ, объект, предмет, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқотиро муайян менамояд.

Дар боби аввали диссертатсия «Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи сиёсати гендерӣ», ки аз ду зербоб иборат аст, муаллиф оид ба масъалаҳои таҳқиқи муносибатҳои гендерӣ, ҷанбаҳои назариявӣю методологии таҳқиқи сиёсати гендерӣ маълумот медиҳад.

Дар зербоби аввал «Масъалаҳои таҳқиқи муносибатҳои гендерӣ ва таъминоти асосии инкишофи он» муаллиф тавонистааст, ки ба андешаҳои мутафаккирони ғарбиву шарқӣ роҷеъ ба муносибатҳои ҷинсӣ, ташаккули ҷунбишҳои феминистӣ, муборизаҳои кушоди сиёсӣ баҳри таъмини ҳуқуқҳои сиёсии занон, пажӯҳиши масъалаҳои гендерӣ дар кишварҳои пешрафтаи олам ва татбиқи амалии он маълумот диҳад. Диссертант дар асоси таҳлили равандҳои иҷтимоиву сиёсии кишварҳои олам навҳои вурудшавии занонро ба сиёсат муайян мекунад ва онро ҳамчун шакли осебӣ, бухронӣ ва скандинавӣю сотсиал-демократӣ муаррифӣ месозад.

Дар зербоби дуюми кори диссертатсионӣ «Ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи сиёсати гендерӣ» оид ба мафҳумҳои «гендер» ва «сиёсати гендерӣ», хувияти гендерӣ, муносибатҳои гендерӣ, масоили робитаи гендер бо сиёсат, истилоҳи «сиёсати давлатӣ нисбати занон» ё «сиёсати занон», «сиёсати ба даст овардани ҳуқуқи имкониятҳои баробар», «сиёсати давлатии гендерӣ» ва объект ва субъекти сиёсати гендерӣ маълумот дода шуданд. Дар натиҷаи таҳлили мафҳумҳои мухталиф роҷеъ ба муайян кардани моҳият ва мазмунҳои сиёсати гендерӣ муаллиф пешниҳод менамояд, ки дар доираи истилоҳи «сиёсати гендерӣ» фаъолияти мақсадноки мақомоти давлатӣ, институтҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ оид ба ҳалли мушкилоти гендерӣ (таҳияи механизмҳои таъмини принсипи баробарии

гендерӣ ва аз байн бурдани ҳама шаклҳои таъбиз) ва эҷоди технологияҳои ҳалли онҳо нигаронида шудааст, фаҳмида шавад.

Дар боби дуюми диссертатсия «Сиёсати гендерӣ ва заминаҳои татбиқи амалии он», ки аз ду зербоб иборат аст заминаҳои татбиқи амалии сиёсати гендерӣ дар мисоли кишварҳои мухталифи олам ва шароити Тоҷикистон баррасӣ гардидааст.

Дар зербоби аввали боби дуум «Заминаҳои амалии татбиқи сиёсати гендерӣ дар замони муосир» мақом ва манзалати зан дар ислом, кӯшишҳо ва дастовардҳои замони шуравӣ ва инчунин замони парокандагии ҳокимияти шуравӣ оварда шуданд. Инчунин дар зебоби мазкур муаллиф оид ба низоми татбиқи сиёсати гендерӣ дар кишварҳои муосири олам ба монанди Шветсия, Норвегия, Фаронса ва ғайра таваҷҷуҳ зоҳир намуда, низоми татбиқи сиёсати гендериро дар ин кишварҳо бо истифода аз методҳои муқоисавӣ таҳлил намудааст. Диссертант таъкид месозад, ки Тоҷикистон метавонад барои самарабахшии сиёсати гендерӣ дар самтҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, молиявӣ, иттилоотӣ, ҳавасмандсозӣ ва иҷтимоӣ аз таҷрибаи кишварҳои аврупоӣ истифода намояд.

Дар зербоби дуюми боби дуум «Заминаҳои асосии ташаккули сиёсати гендерӣ дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» муаллифи диссертатсия ба ташаккули сиёсати гендерии замони шуравӣ, махсусан дар ҷомеаҳои анъанавии Осиёи Миёна диққати асосиро равона намуда, таъкид мекунад, ки дар раванди мавҷудияти ҳокимияти шуравӣ санадҳои зиёди ҳуқуқиву меъёрӣ муносибатҳои гендериро танзим менамуданд, аз он ҷумла Кодекси оила ва Кодекси меҳнат вобаста ба имтиёзҳои ҳуқуқии занон манфиатҳои занонро ҳамчун категорияи камҳимояи ҷомеа ҳимоя менамуданд. Инчунин дар зербоби мазкур дар бораи раванди тағйирпазирии ҷомеаи тоҷик дар солҳои 90-уми асри XX, ҳолати бӯҳронии ҷомеа, ки ба мақоми зан таъсир расонида, онро ба субъекти ғайрӣ, лекин осебпазири ҷомеа мубаддал карданд, маълумот дода мешавад. Дар ин маврид зарурати қабули қонунҳо ва меъёрҳои ҳимоясозандаи

занон ба миён омад, ки ба андешаи диссертант бо принципҳои эълонгардидаи Тоҷикистон ҳамчун кишвари демократӣ ва ҳуқуқбунёд мутобикат мекард.

Дар боби сеюми диссертатсия «Хусусиятҳои ташаккул ва самтҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки аз ду боб иборат аст, масъалаҳои сиёсати гендерӣ ва ташаккули низоми татбиқи он, масоили рӯзмарраи самти мазкур, монеаҳои асосӣ дар роҳи татбиқи сиёсати гендерӣ ва дурнамоии рушди он мавриди таҳқиқи илмӣ қарор гирифтаанд.

Дар зербоби аввали боби сеюм «Сиёсати гендерӣ ва низоми татбиқи он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» оид ба раванди қабули санадҳои меъёриву маъмурий оид ба татбиқи сиёсати гендерӣ маълумот дода мешавад. Ба андешаи диссертант яке аз самтҳои раванди демократикунонии ҷомеа, хусусияти мутамаддин доштани он бо татбиқи сиёсати гендерӣ вобаста мебошад. Тоҷикистони соҳибистиқлол дар самти татбиқи сиёсати гендерӣ зина ба зина ба дастовардҳои назаррас ноил гардида, бо ташаккули зухуроти манфӣ дар раванди амалишавии он мубориза мебарад.

Дар зербоби дуюми боби сеюми диссертатсия «Масъалаҳо ва пешомади рушди сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» муаллифи рисола кӯшиш кардааст, ки масъалаҳои муҳим ва ҳалталабро дар соҳаи муносибатҳои гендерӣ муайян намояд. Дар ин боб муаллиф пеш аз ҳама ба масъалаҳои таҳсилоти духтарон, ҷудо намудани квотаҳо, зӯрварӣ дар оила ва таъбири занон, ҷинояткории занона, тақлидҳои кӯркӯрона ва бегонапарастии занон таваҷҷуҳ зоҳир намудааст. Инчунин дар зербоби мазкур оид ба фаъолияти институти президентӣ, нақши Асосгузори сулҳу ваҳдат, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими сиёсати гендерӣ маълумот дода шудааст.

Хулосаи диссертатсия, ки аз ду қисмат иборат мебошад, яъне аз натиҷаҳои асосии илмӣ таҳқиқот ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот иборат аст. Дар қисмати якум оид ба натиҷаҳои тадқиқоти илмӣ, ки дар интишороти муаллиф инъикос ёфтанд, андешаҳои муаллиф гирд оварда шуданд. Қисмати дуюми хулосаи диссертатсия ҳашт банди тавсияҳои амалии

истифодаи натиҷаи таҳқиқотро дар бар мегирад, ки хосияти илмиву амалии диссертатсияи Н.Ҷаббориро исбот менамоянд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқот аз рӯйи мавзуи диссертатсия. Аз рӯйи мавзуи диссертатсия 4 мақолаҳои маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд. Инчунин тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия бо иштироки диссертант дар конференсияҳои илмиву амалии байналхалқӣ ва ҷумҳуриявӣ асос меёбад. Теъдоди маводҳои нашршуда ба талаботи банди 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, ташти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошад.

Масъалаҳои мухталифи матраҳшуда дар асоси маводҳои таҳқиқотҳои илмӣ ба таври муфасссал таҳлил гардида, автореферат ва корҳои илмие, ки дар мавзуи таҳқиқоти илмӣ нашр гардидаанд, мазмунӣ асосии рисолаи диссертатсиониро ба пуррагӣ инъикос менамоянд.

Бояд зикр намуд, ки бо баробари ҷой доштани муваффақиятҳо диссертатсия аз баъзе камбудӣҳо низ холи нест. Ба мисли

1. Дар диссертатсия масъалаи сиёсати гендерӣ бештар аз нигоҳи сиёсат нисбати манфиатҳои занон баррасӣ мегардад ва таҳлили баробари мақоми ҷинсҳо дар мисоли Тоҷикистон ба назар намерасад.

2. Рисола аз нигоҳи илмӣ мантиқан дуруст омода гардидааст, лекин бештар мешуд, агар рисола навис ба хусусиятҳои сиёсии тамоюлҳои рушди сиёсати гендерӣ ба таври пурра аҳамият меод.

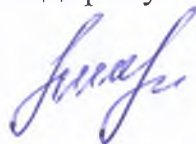
3. Дар боби дуюми диссертатсия таҳти унвони «Сиёсати гендерӣ ва заминаҳои таъбиқи амалии он», ки аз ду зербоб иборат аст, тақрори баёни масъалаҳо ба назар мерасад. Масалан, мақоми занон замони шуравӣ ва дастовардҳои он дар ду маврид инъикос ёфтааст, ки оид ба тақрори андешаҳои муаллиф далолат мекунад.

4. Ба назари мо дар рисола дар таҳлили баъзе масъалаҳои дахлдор андешаҳои муаллиф баъзан аз равиши мантиқии баён берун баромаданд ва тақрор шуданд, ки ба дарки пурра ва ягонаи кори илмӣ ҳалал мерасонанд.

Эродҳои дар боло зикргардида арзиши илмӣ диссертатсияро кам намеkunанд, балки онҳо барои беҳбудии фаъолияти минбаъдаи илмӣ диссертант равона гардиданд. Ҷабборӣ Насиба ҳамчун довталаби дараҷаи илмӣ тавонистааст, ки дар доираи мақсад ва вазифаҳои тадқиқотии худ амал намуда, масоили марбут ба онҳоро бо раванди илмиву мантиқӣ ба таври комил мавриди таҳлил қарор диҳад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсияи Ҷабборӣ Насиба Ҷаббор дар мавзӯи «Хусусиятҳои асосии татбиқи сиёсати гендерӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳқиқоти анҷомёфта махсуб гардида, ба талаботи банди 31, 33, 34 ва 35-и Низомномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ, номзади илмҳои сиёсӣ,
муаллими калони кафедраи сиёсатшиносӣ
ва робита бо ҷомеаи Академияи идоракунии
давлатии назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон

Расулзода Рухсора

Имзои Расулзода Р. - ро тасдиқ менамоям.

Сардори раёсати кадрҳо, коргузорӣ ва корҳои

махсуси Академияи идоракунии давлатии

назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Насурдинзода Аслиддин Насурдин

Суроға: 734003 – шаҳри Душанбе, ноҳияи Исмоили Сомонӣ, кучаи Саид Носир, №: 33, Тел: 224-89-45.

«28» октябри соли 2025.